

Т.В.Дорошенко
канд. пед. наук, доцент,
зав. кафедри естетичного виховання

РОЗВИТОК ІНТЕГРОВАНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ І МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ СЛУХАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ НА УРОЦІ

В умовах бурхливого розвитку цивілізації та посилення інтеграційних процесів завдання вдосконалення навчального процесу в початковій школі набуває першочергового значення. Національна освіта перебуває у стані входження в європейський простір, і тому за необхідності постає перегляд існуючих технологій та методик навчання.

Підготовка майбутнього вчителя початкових класів і музики потребує вирішення цілої низки методичних і практичних завдань. Педагог-музикант у початковій школі повинен досконало знати специфіку психології молодших школярів, володіти організаторськими навичками, уміти керувати музично-пізнавальною діяльністю своїх вихованців, впливати на їхні думки і почуття.

Сам урок музики є зразком інтегрованого заняття, під час якого учні ознайомлюються з музичними жанрами, із творами окремих композиторів, вивчають основи музичної грамоти, опановують азами вокального співу. Тому у процесі підготовки до самостійної діяльності в школі майбутні фахівці-музиканти вивчають такі навчальні дисципліни: „Теорія музики і сольфеджіо”, „Історія музичного мистецтва”, „Музичний інструмент”, „Методика музичного виховання”, „Диригування”, „Постановка голосу”, „Аналіз музичних творів”.

Проблеми підготовки педагога-музиканта присвячені праці А.Апраксіної, І.Гадалової, О.Раввінова, О.Ростовського, В.Шацької та інших.

Метою статті є аналіз особливостей організації і проведення майбутнім фахівцем слухання музичних творів на уроці музики, в процесі якого він використовує свої знання з різноманітних навчальних дисциплін та розвиває навички інтегрованого мислення.

Слухання музики є важливим етапом уроку і вимагає від вчителя глибоких знань з методики музичного виховання, психології,

музичної літератури, теорії музики, аналізу музичних творів, певних вмінь і навичок гри на музичному інструменті, володіння голосом.

Організація слухання музики вимагає послідовного проходження декількох етапів.

Першим етапом є вступне слово вчителя. На цьому етапі вчитель має використати лекторські навички, знання з вікової психології, музичної літератури, що допоможуть цікаво і доступно розповісти учням про композитора, історію створення твору, про сам твір, знайти цікаві факти з життя композитора, відомості про історичну епоху. Пробудити дитячий інтерес до музичного твору – головне завдання вступного слова, яке треба проголошувати лаконічно, емоційно, образно.

Наступним етапом є слухання музичного твору. На уроці це завжди є можливість ознайомитися з аудіозаписом твору у виконанні професійних музикантів. До того ж, виконання твору самим вчителем дуже подобається учням і підвищує його авторитет. Для того, щоб професійно і виразно виконати музичний твір вчитель повинен мати навички гри на музичному інструменті. Такою підготовкою майбутній фахівець займається на заняттях з музичного інструменту. Від виразності виконання твору залежить його вплив на дитячу аудиторію.

Після слухання музичного твору настає етап художньо-педагогічного аналізу, який є невід'ємною частиною діяльності учнів на уроках музики і допомагає їм проникнути в складний світ художніх образів. Саме на етапі аналізу школярі набувають досвіду музично-творчої діяльності. Кожний сприйнятий і проаналізований музичний твір – це один крок у музичному розвитку дітей, який наближає їх до оволодіння музичною культурою. На цьому етапі вчитель повинен застосувати навички, набуті при вивченні навчальної дисципліни „Аналіз музичних творів”, адаптуючи їх до дитячого сприйняття. Як правило, найзручніше будувати аналіз у формі відповідей школярів на поставлені вчителем запитання.

Використовуючи знання щодо засобів музичної виразності, жанрів, форм музики, вчитель повинен влучно та конкретно сформулювати запитання.

Наступний етап – повторне сприймання музичного твору. Учень під час першого слухання твору охоплює лише його найзагальніші риси, нерідко другорядні. Він не в змозі передбачити розви-

ок музики, появу нових моментів у творі. При повторних слухан-
нях розкриваються нові грані, відтінки образів, що веде до глибшого
зв'язання музики, переживання естетичної насолоди. Організують
повторне сприймання музики, учитель повинен володіти методи-
кою організації художньо-творчої діяльності учнів, що виявляється
вмінні керувати спостереженням учнів за музикою, організацією
вигляду музики засобами слова, малюнка, танцювальних, пла-
стичних рухів, графічного зображення тощо. Цьому сприятимуть
навчання з методики музичного виховання, історії музичного мистецт-
ва, аналізу музичних творів, теорії музики тощо.

Розглянувши основні етапи організації і проведення слухання
на уроці музики, можна дійти висновку, що підготовка до цього ви-
ступу педагогічної діяльності базується на вивченні різноманітних на-
чальних дисциплін. Тому важливим є цілеспрямоване об'єднання,
інтеграція певних навчальних дисциплін, що спрямоване на забезпе-
чення цілісності знань і умінь студентів в цьому виді діяльності. Та-
ке об'єднання може виявлятися у розробці педагогами спеціальних за-
вдань, спрямованих на розвиток необхідних навичок.

Так, під час вивчення історії музичного мистецтва можна ви-
користовувати завдання на складання для школярів коротких опові-
дань про композиторів та їх твори; при викладанні аналізу музичних
творів – написання коротких аногацій та складання запитань про
міст і характер музики для дитячої аудиторії; у класі основного, му-
зичного інструменту – досягати виразного, художнього виконання
виступу з складанням до нього вступної бесіди; на заняттях з постано-
вки голосу – вивчати мелодії творів, які можуть ілюструватись на
уроці за вимогами програми.

Виконання цих завдань сприятиме розвитку інтегрованого
навчання студентів та усвідомлення ними важливості взаємозв'язку
різноманітних навчальних дисциплін у фаховій підготовці педагога-
музиканта.

Література

1. Гадалова Л. Методика викладання музики у початкових класах: Навч.
посібник. – К.: ІСДО, 1994.
2. Ростовський О. Методика викладання музики в початковій школі:
Навч.-метод. посібник. – 2-е вид., доп. – Тернопіль: Навчальна книга –
Богдан, 2000.

В.М. Жлудько
асистент кафедри
естетичного виховання

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕАТРАЛЬНО-ДЕКОРАЦІЙНИХ ПОНЯТЬ І ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ І В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

В період реформування системи освіти, школи, перегляду
сторінок історії нашої країни, переорієнтації соціально-політичних та
економічних процесів, духовних цінностей суспільства надзвичай-
ної ваги набуває визначення змісту навчання і виховання з ураху-
ванням потреб сьогодення та забезпечення розвитку суспільства в
перспективі; удосконалення форм, методів та засобів його здійснен-
ня. Трудове навчання і виховання органічно пов'язане з розвитком
потреб, творчих здібностей особистості.

Деякі поняття, елементи і найпростіші технології театраль-
но-декораційного мистецтва як одного з видів декоративного мистецт-
ва, збагачують зміст уроків і позакласних занять з трудового на-
вчання, збільшують багатогранні можливості духовного та естетич-
ного виховання учнів початкових класів.

Чеський педагог Я.А. Коменський вважав шкільні виставки
важливим, навіть обов'язковим компонентом виховання учнів. У
числі двадцяти п'яти “Законів добре організованої школи”, створе-
них вченим, є і “Закон про театральні виставки”.

Сучасні педагоги (О.Комаровська, Н.Михайлова, Б.Неменсь-
кий) також наголошують на актуальності та ефективності художньо-
театральної діяльності. На думку О.Комаровської „ ... театральне
мистецтво володіє необмеженими можливостями впливу на юну
думку. Слово, акторська гра, образотворче мистецтво у сценографії,
хореографія, музика доповнюють одне одного у вираженні єдиної
художньої ідеї і посилюють цим об'єднанням естетичну дію кожно-
го з них” [2, с. 4-5].

О.О.Норов у своїй статті „Через ляльку до людини” акцентує
увагу на гармонійному поєднанні художнього і педагогічного аспек-
тів дитячої театральної творчості та справедливо відмічає, що їх
збалансованість є проблемою для педагогів, які, працюючи з дітьми,
звертаються до лялькового театру. Адже професійний режисер, який
керує дитячою постановкою, не приділяє уваги педагогічним аспек-